

Enheten för människa och omgivning
Ingemar Rödin, 010-730 94 04
arbetsmiljoverket@av.se

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remiss - En effektivare kommunal räddningstjänst (SOU 2018:54)

Sammanfattning

Arbetsmiljöverket stödjer utredningens förslag att:

- handlingsprogrammets struktur nationellt likriktas genom att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) får bemyndigande att meddela föreskrifter.
- det i lagen om skydd mot olyckor (LSO) införs ett nationellt mål om förebyggande verksamhet.
- kommunernas räddningstjänstverksamhet bör få en mer proaktiv inriktning.
- Arbetsmiljöverket får uppdraget att i samverkan med andra utreda vilka krav som bör ställas vid rök- och kemdykning i arbetsmiljöhänsed, och föreslår att uppdraget ges till Arbetsmiljöverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap gemensamt.
- de kommunala räddningstjänsternas ledningssystem samt märkning av personalens arbetskläder, fordon och utrustning likriktas genom föreskrifter.
- MSB får i uppdrag att se över utbildningssystemet för räddningschef, räddningsledare och annan ledningspersonal.

Rörande övriga förslag i utredningen har Arbetsmiljöverket inga synpunkter.

Arbetsmiljöverkets synpunkter och ställningstaganden

Likformiga styrdokument

Arbetsmiljöverket ställer sig positivt till att kommunernas handlingsprogram behöver bli mer nationellt likformiga och, som utredningen föreslår, att detta främst ska åstadkommas genom att den centrala myndigheten på området, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), får meddela föreskrifter om detta. Då man i handlingsprogrammen kan beakta de specifika

arbetsmiljörisker som kan förekomma vid varje typ av olycka som kan uppstå i kommunen, kan en nationell likformighet förväntas få positiv inverkan på de risker som förekommer i arbetsmiljön för de anställda inom den kommunala räddningstjänsten.

Förändrad styrning av förebyggande verksamhet

Med möjligheten att meddela föreskrifter skulle MSB också kunna överta regleringen av utbildningsprogrammet för rök- och kemdykare, som i dag regleras i Arbetsmiljöverkets föreskrifter AFS 2007:7 Rök- och kemdykning. En sådan ordning skulle göra det möjligt att lägga till utbildningsmoment med fokus på förebyggande verksamhet också inom ramarna för räddningstjänstens verksamhet. Det skulle i sin tur stötta det nationella mål om förebyggande verksamhet som utredningen föreslår ska införas i LSO. Arbetsmiljöverket ser positivt på att ett sådant mål införs i LSO, då det kan förväntas få positiv inverkan också på de risker som förekommer i arbetsmiljön för de anställda inom den kommunala räddningstjänsten.

Fokus på riskanalys och förmåga i räddningstjänstverksamhet

Arbetsmiljöverket stödjer utredningens förslag om en mer proaktiv inriktning för kommunernas räddningstjänstverksamhet, där det, i de scenarion som utredningen föreslår ska redovisas i handlingsprogrammen, även bör beaktas de specifika arbetsmiljörisker som kan uppstå vid varje typ av olycka som kan uppstå i kommunen.

Möjligheter till effektivare räddningsinsatser

Vad gäller möjligheterna till effektivare räddningsinsatser beskriver utredningen en detaljstyrning i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om rök- och kemdykning (AFS 2007:7) som i vissa fall har varit hindrande. Det lyfts fram att det sedan 1980-talet har skett en utveckling i fråga om arbetsmetoder och teknik. Som det mycket riktigt påpekas i betänkandet, gäller föreskrifterna i AFS 2007:7 endast under de insatser som kräver rök- och kemdykning som metod, och inte vid alternativa arbetsmetoder eller tekniker. Föreskrifterna undantar uttryckligen de insatser som beräknas medföra endast måttlig fysisk ansträngning eller belastning (jämför 2 § AFS 2007:7). Arbetsmiljöverket har svårt att se hur minimikravet på bemanning i AFS 2007:7, kommit att tolkas så att kravet i sig kommit att bli så styrande och begränsande för bemanningen vid andra arbetsmetoder och tekniker som det beskrivs i utredningen.

Vi har förståelse för kommunernas behov av att organisera sin räddningstjänst på ett flexibelt och effektivt sätt. Detta får dock inte ske genom sänkta krav på säkerhet för de anställda inom räddningstjänsten vid de insatser som kräver rök- och kemdykning. Insatser som ofta kan innefatta särskilda risker. Man bör betänka att föreskrifterna tar höjd för alla situationer med rök- och kemdykning,

även de som exempelvis sker i städernas allt högre och större byggnader. Här kan vad vi kan förstå rök- och kemdykning fortfarande vara den enda tillgängliga metoden. Den flexibilitet som efterfrågas i utredningen borde kunna uppnås i den stora majoriteten av tänkbara situationer redan i dag. Det är annars svårt att se hur en förändring av kraven i sig skulle kunna få någon annan effekt än att man i en kommun organiserar bemanningen på ett sätt, som medför att man inte klarar av en större insats med rök- och kemdykning om behovet av en sådan skulle uppstå. Detta inte utan att denna genomförs med oacceptabla risker för ohälsa eller olycksfall bland arbetstagarna som deltar i insatsen, alternativt inte alls kan genomföras på grund av otillräcklig bemanning.

I betänkandet föreslås att föreskrifterna görs mer flexibla också med tanke på situationer där en effektiv räddningsinsats inkluderande rökdykning skulle kunna ske med små risker, även med en mindre bemanning än minimibemanningen enligt AFS 2007:7. Här skulle det kunna utredas om föreskrifterna, utan att öka riskerna för de involverade arbetstagarna, skulle kunna utformas på ett sätt som ger utrymme för en riskbedömning som är anpassad till varje unik situation som innebär behov av rök- och kemdykning. Man bör i en sådan utredning ha i åtanke att regler som utgår från funktionskrav, av karaktären "tillräcklig bemanning för uppgiften", ställer mycket höga krav på riskbedömningskompetensen hos den som är satt att göra bedömningen.

De rutinartade riskbedömningar som beskrivs i betänkandet kan inte enkom anses bero på skrivningarna i AFS 2007:7, vare sig det handlar om över- eller underdimensionerade styrkor utifrån det faktiska behovet i varje enskilt fall. Det framgår av 7 § AFS 2007:7 att paragrafen reglerar en minimibemanning. En möjlig följd, när en riskbedömning på plats visar att man inte kan gå in med den styrka man i en kommun dimensionerat för, kan då bli att en livräddande insats inte kan genomföras. Den i utredningen efterfrågade ökade säkerheten för tredje man är med andra ord inte en självklar följd av att regelverket i AFS 2007:7 görs mer flexibelt.

Arbetsmiljöverket välkomnar utredningens förslag att myndigheten får uppdraget att i samverkan med andra utreda vilka krav som bör ställas vid rök- och kemdykning i arbetsmiljöhänseende. Vi föreslår att uppdraget inte enkom ges till Arbetsmiljöverket, utan gemensamt med MSB. MSB är den myndighet där den huvudsakliga kompetensen och resurserna på räddningstjänstens område finns samlade. Arbetsmiljöverket ser därför som en möjlighet att delar av föreskrifterna i AFS 2007:7 skulle kunna tas över av MSB, förutsatt att de får bemyndigande att meddela föreskrifter även på dessa områden. Detta kan

bland annat gälla de delar som rör regleringen av utbildningsprogrammet för rök- och kemdykare som redan nämnts ovan.

Att föreskrifterna i AFS 2007:7 av andra än Arbetsmiljöverket har tolkats att gälla även vid andra insatser och metoder än rök- och kemdykning, bör som redan nämnts inte tillskrivas föreskrifternas innehåll och lydelse i sig. Det finns exempelvis inget i dessa föreskrifter som skulle hindra personer, som inte är anställda i kommunal räddningstjänst, att göra förstahandsåtgärder i väntan på räddningstjänsten, så länge insatsen inte innebär rök- och kemdykning enligt AFS 2007:7.

Vad gäller utredningens förslag till ytterligare undantag från LSO:s huvudregel om att personal som ingår i kommunens organisation för räddningstjänst ska vara kommunalt anställd, vill vi lyfta fram arbetsmiljöaspekten. De framgår inte av förslaget om de "andra", som kommunerna föreslås kunna träffa avtal med om att göra inledande åtgärder vid en räddningsinsats, förväntas vara utbildade för uppgiften. Innehållet i "inledande åtgärder" behöver definieras, för att en riskbedömning ur arbetsmiljöperspektiv ska kunna göras, särskilt när man valt att avstå från att föreslå en begränsning till åtgärder "av enkelt slag".

Bättre förutsättningar för samverkan med andra

Arbetsmiljöverket stödjer utredningens förslag att de kommunala räddningstjänsternas ledningssystem samt märkning av personalens arbetskläder, fordon och utrustning likriktas genom föreskrifter. Vi menar att förslaget minskar riskerna för missförstånd och därmed riskerna för arbetstagarna i de olika organisationerna.

Behörighetskrav för räddningschefen och bättre ledningsutbildning

Arbetsmiljöverket stödjer utredningens förslag att MSB får i uppdrag att se över utbildningssystemet för räddningschef, räddningsledare och annan ledningspersonal. Det ligger i linje med vårt förslag att MSB får i uppdrag att se över och ta ansvar för kraven på innehåll i den utbildning av rök- och kemdykare som i dag regleras i AFS 2007:7. Arbetsmiljöverket får i dag ofta frågor på detaljnivå om innehållet i denna utbildning, som vi inte har rätt kompetens för att besvara på ett tillfredsställande sätt.

De som deltagit

Yttrandet har avgetts av generaldirektören Erna Zelmin-Ekenhem. I den slutliga handläggningen har även Christina Jonsson deltagit. Föredragande har varit Ingemar Rödin.

Erna Zelmin-Ekenhem

Ingemar Rödin

Kopia skickad till:
Arbetsmarknadsdepartementet/ ARM
Justitiedepartementet